

RAPORT

**Wyniki nadzoru i kontroli z zakresu pomocy dziecku i rodzinie,
przeprowadzonych w 2010 roku przez pracowników Wydziału Polityki Społecznej
Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie
w wybranych gminnych i powiatowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej**

Na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej
(Dz. U. z 2009 r., Nr 175, poz.1362 z późn. zm.) stan prawny na dzień 31.12.2009r.

Warszawa, 2011 rok

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. System opieki nad dzieckiem i rodziną w trudnej sytuacji życiowej. Stan prawny na dzień 31 grudnia 2009r.....	7
3. Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	11
4. Wybrane ustalenia z przeprowadzonych kontroli wybranych gmin i powiatów na tle województwa mazowieckiego	
4.1. Akty strategiczne i programowe.....	14
4.2. Dostępność usług.....	17
4.3. Kadra.....	19
4.4. Poradnictwo specjalistyczne.....	23
5. Charakterystyka kontrolowanych powiatów i gmin oraz wybrane ustalenia nadzoru i kontroli na tle województwa mazowieckiego.....	26
6. Podsumowanie.....	54

1. Wprowadzenie

Prezentowany Raport ma na celu przybliżenie jakości działań podejmowanych w latach 2008 - 2009 przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej na rzecz dziecka i rodziny na podstawie wyników przeprowadzonych kontroli i sprawozdawczości dostępnej Wydziałowi Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego. Wydział nadzoruje 331 ośrodków pomocy społecznej i 42 powiatowe centra pomocy rodzinie działające na terenie województwa mazowieckiego. Są to najważniejsze jednostki organizacyjne pomocy społecznej szczebla powiatowego i gminnego. Z tych względów analiza sposobu organizacji ich działań i sposobu współpracy z innymi podmiotami na rzecz poprawy sytuacji dziecka i rodziny stała się przedmiotem kontroli, a jej wyniki podstawą do przygotowania Raportu.

Informacje o działalności jednostek zawarte w Raporcie mogą stanowić w przyszłości dobry punkt odniesienia w związku z uchwaleniem ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej i posłużyć do analizy jej ewentualnych skutków dla poprawy funkcjonowania rodzin w województwie. Cenne będzie również przybliżenie sposobu realizacji dotychczasowych rozwiązań związanych z zapisami w dokumentach strategicznych samorządów (*strategiach rozwiązywania problemów społecznych oraz programach pomocy dziecku i rodzinie.*) w związku ze zmianami w ustawie o pomocy społecznej i obowiązkiem przygotowywania przez samorząd bilansu potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

Wydział Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, realizując zadania Wojewody wynikające z art. 22 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, **zaplanował i przeprowadził 36 kontroli problemowych z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną na terenie 12 powiatów według przygotowanego do tego celu, ujednoliconego, odpowiedniego dla jednostki gminnej i powiatowej, programu kontroli.**

Kontrole objęły 12 powiatowych centrów pomocy rodzinie i 2 wybrane w każdym powiecie ośrodki pomocy społecznej. Kontrolowano realizację zadań w 2008 i 2009 roku.

Celem i przedmiotem kontroli było zbadanie jakości działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, dotyczących realizacji niektórych zadań własnych powiatu i gminy z zakresu pomocy społecznej na rzecz dziecka i rodziny,

określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w szczególności w zakresie:

- organizacji powiatowego centrum pomocy rodzinie i ośrodków pomocy społecznej, struktury oraz kwalifikacji kadry w aspekcie realizacji zadań z zakresu pomocy dziecku i rodzinie,
- sposobu realizacji zadań z zakresu tworzenia i wdrażania programów pomocy dziecku i rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z innymi podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny,
- działań podejmowanych przez ośrodki pomocy społecznej w ramach gminnego systemu profilaktyki oraz opieki nad dzieckiem i rodziną, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z innymi podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodzin, jakości pomocy materialnej i niematerialnej świadczonej rodzinom z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
- sposobu wspierania procesu opiekuńczego w rodzinach zastępczych spokrewnionych.

Postępowanie kontrolne prowadzono w następujących powiatach i jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej :

- powiat otwocki:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Karczewie
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku

- powiat legionowski:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Legionowie
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Legionowie
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Serocku

- powiat ostrowski:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Małkini Górnej
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej

- powiat przasnyski:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przasnyszu
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Jednorozcu
- **powiat siedlecki:**
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siedlcach
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie
- **powiat sokołowski:**
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokołowie
 - Centrum Pomocy Socjalnej w Sokołowie Podlaskim
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sabniach
- **powiat płocki:**
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płocku
 - Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wyszogrodzie
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brudzeniu Dużym
- **powiat gostyniński:**
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gostyninie
 - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Gostyninie
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pacynie
- **powiat mławski:**
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mławie
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stupsku
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieczfni Kościelnej
- **powiat płoński:**
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płońsku
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Płońsku
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sochocinie
- **powiat szydłowiecki:**
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mirowie
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chlewiskach
- **powiat radomski:**
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jastrzębi
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowali

W zakresie sporządzanej sprawozdawczości wykorzystane zostały dane zgromadzone w sprawozdaniach MPiPS-03-R za rok 2008 i 2009, MPiPS-03-P za okres 01.01.2010r. - 30.06.2010r. W celu pogłębienia diagnozy wykorzystano również dane pochodzące z GUS.

Wybrane zagadnienia przedstawiono w raporcie na tle danych z całego województwa mazowieckiego.

2. System opieki nad dzieckiem i rodziną w trudnej sytuacji życiowej. Stan prawny na dzień 31 grudnia 2009r.

Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych, w tym samorządowych. Pomoc ta realizowana jest w różnych formach, zwłaszcza w ramach prawa rodzinnego i opiekuńczego, systemu ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej. W ustawie o pomocy społecznej rodzina występuje jako podmiot ochrony i świadczeniobiorca, a zasadniczym celem udzielania pomocy rodzinie jest ochrona wychowujących się w niej dzieci.

Rodzinie mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- poradnictwa rodzinnego,
- terapii rodzinnej rozumianej jako działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań,
- pracy socjalnej,
- zapewnienia dzieciom opieki i wychowania poza rodziną.

Rodzina powinna otrzymywać pomoc w szczególności przez działania:

- specjalisty przygotowanego do pracy z rodziną lub w środowisku lokalnym,
- placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego,
- innych podmiotów, których działanie daje potrzebne wsparcie dziecku i rodzinie.

Udzielając pomocy należy mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:

- wychowania w rodzinie, a przypadku wychowywania dziecka poza rodziną do zapewnienia mu zgodnie z jego potrzebami, opieki i wychowania w rodzinnych formach opieki zastępczej,
- zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego,
- utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną,
- powrotu do rodziny naturalnej,

- traktowania w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,
- ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,
- praktyk religijnych zgodnych z wolą rodziców i potrzebami dziecka,
- kształcenia i rozwoju indywidualnych uzdolnień i zainteresowań oraz zabawy i wypoczynku,
- pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia w przypadku wychowania poza rodziną naturalną,
- dostępu do informacji,
- wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą,
- ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem (art. 70 ustawy o pomocy społecznej).

System świadczeń i instytucji wspierających rodziny jest zróżnicowany i ukierunkowany na udzielanie pomocy w środowisku lokalnym. Ustanowienie nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczanie go poza rodziną biologiczną traktowane jest jako ostateczność. W przypadku ustanowienia dla dziecka opieki zastępczej, jego rodzicom winna być udzielana pomoc w celu odbudowania więzi z dzieckiem. Taka pomoc polega przede wszystkim na pracy socjalnej, a także terapii rodzinnej, poradnictwie. Może to być również pomoc prawna i materialna.

Zadania własne z zakresu pomocy społecznej realizowane przez powiat określone zostały w art. 19 ustawy o pomocy społecznej.

Należą do nich, m.in.:

- opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka

lub świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym,

- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, w szczególności poprzez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie,
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach,
- sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej,
- utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Zadania własne z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym realizowane przez gminę określone zostały w art. 17 ustawy o pomocy społecznej.

Należą do nich, m.in.:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych,
- praca socjalna,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- dożywianie dzieci,
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Ustawa o pomocy społecznej definiuje pracę socjalną jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskaniu zdolności

do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Praca socjalna jest świadczeniem, do którego ustawodawca przywiązuje dużą wagę. Świadczy o tym nie tylko wymienienie jej na pierwszym miejscu wśród form pomocy niepieniężnej, ale także wskazanie w art. 15, iż w szczególności na pracy socjalnej polega pomoc społeczna.

3. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Pozytywnie ocenia się większość działań z zakresu realizowanych przez kontrolowane jednostki zadań, pomimo stwierdzonych podczas kontroli uchybień.

Powiatowe centra pomocy rodzinie w większości realizowały zadania ukierunkowane na kompleksową pomoc dziecku i rodzinie, wynikające z przyjętych powiatowych programów pomocy dziecku i rodzinie. Działania te podejmowane były przy współdziałaniu i współpracy z innymi podmiotami, instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Jednocześnie stwierdza się, że przy realizacji ustawowych zadań zbyt mały nacisk położony był na działania profilaktyczne – zapobiegające powstawaniu w rodzinach sytuacji, wymagających interwencji kryzysowych. Zbyt rzadko podejmowano współpracę z sądem i rodzinami biologicznymi dzieci.

Kontrolowane gminne ośrodki pomocy społecznej skupiały się nadmiernie na pomocy finansowej zaniedbując pracę socjalną i inne niematerialne formy pomocy. Nie koordynowały wystarczająco aktywnie działań podejmowanych na terenie miasta/gminy przez inne podmioty w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego, nie współpracowały w dostatecznym stopniu z w/w placówkami, co prowadziło do niewykorzystania istniejącego w tym obszarze potencjału instytucjonalnego i społecznego.

Rodziny otrzymywały świadczenia pomocy społecznej bez przygotowania przez pracowników socjalnych indywidualnych planów pracy z rodziną, w których świadczenia byłyby jednym z elementów planu pomocy.

Sprawy rodzin, w których występowały problemy z prawidłowym wypełnianiem funkcji rodzicielskich, rozpatrywane były w sposób pogłębiony w jednostkowych przypadkach. Zbyt mało uwagi poświęcano pracy socjalnej z rodzinami przeżywającymi trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, a także z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. Pracownicy socjalni nie koordynowali całości działań wobec dziecka i jego rodziny.

W czasie przeprowadzonych 36 kontroli stwierdzono 92 nieprawidłowości lub uchybień (52 w ośrodkach pomocy społecznej i 40 w powiatowych centrach pomocy rodzinie), które polegały przede wszystkim na:

- braku opracowanego gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną lub braku jego zatwierdzenia uchwałą rady gminy; braku programów opieki nad dzieckiem i rodziną;
- zaniechaniu działań służących tworzeniu gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, w szczególności poprzez nieopracowanie lub niewdrażanie w życie przyjętych programów z tego zakresu ,
- niepodejmowaniu przez ośrodki pomocy społecznej, określonych w strategii, skutecznych działań w zakresie tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- nieprzedstawianiu radzie gminy propozycji sposobu realizacji zadań z zakresu pomocy dziecku i rodzinie i związanych z nimi kosztów;
- niezgłaszaniu niektórych jednostek do *Rejestru placówek opiekuńczo – wychowawczych województwa mazowieckiego*;
- braku na terenie kontrolowanych powiatów ośrodków interwencji kryzysowej;
- niesystematycznej pracy PCPR z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w spokrewnionych rodzinach zastępczych;
- niedokumentowaniu działań prowadzonych na rzecz dziecka i rodziny we współpracy z innymi jednostkami i podmiotami;
- niedostosowaniu stanu zatrudnienia pracowników socjalnych do wymogów określonych w art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- niedokumentowaniu w kwestionariuszach rodzinnych wywiadów środowiskowych prowadzenia pracy socjalnej z rodzinami korzystającymi z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzinami zastępczymi;
- nietworzeniu indywidualnych planów pracy z rodzinami, braku oceny i ewaluacji podejmowanych działań; braku wyższego wykształcenia u osoby zatrudnionej na stanowisku kierowniczym;

- braku właściwego dokumentowania pracy specjalistycznej komórki ośrodka pomocy społecznej;
- nieprzestrzeganiu, wymaganych przepisami rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego, terminów przeprowadzania wywiadów środowiskowych;
- nieinformowaniu sądu opiekuńczego o całości sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz sytuacji rodziny naturalnej dziecka, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 18 października 2004 r. w sprawie rodzin zastępczych;
- braku uczestnictwa przedstawiciela PCPR w posiedzeniach stałych zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w których przebywały dzieci z terenu powiatu;
- niezawiadomianiu sądu o konieczności rozwiązania rodziny zastępczej, w przypadku gdy zaprzestaje ona wypełniać swoje funkcje, stosownie do art. 73 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej;
- niezafatwianiu spraw w terminie określonym w przepisie art. 35 Kodeksu postępowania administracyjnego;
- powoływaniu w decyzjach w sposób niewłaściwy przepisów prawa;
- nieprzestrzeganiu wymaganych ustawą o pomocy społecznej terminów przeprowadzania wywiadów środowiskowych;
- niedostosowaniu regulaminów organizacyjnych do prowadzonej działalności;
- nieprzestrzeganiu w prowadzonych postępowaniach administracyjnych przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego;
- nieprzestrzeganiu obowiązujących uregulowań przy wykonywaniu czynności kancelaryjnych w zakresie rejestrowania spraw i oznaczania akt..

4. Wybrane ustalenia z przeprowadzonych kontroli wybranych gmin i powiatów na tle województwa mazowieckiego

4.1. Akty strategiczne i programowe

Województwo mazowieckie (powiaty)

(Zadania własne z zakresu pomocy społecznej realizowane przez powiat określone zostały w art. 19 ustawy o pomocy społecznej. Należy do nich, m.in. opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie).

Z informacji uzyskanych z powiatów we wrześniu 2010 r. (informacje zebrane na podstawie jednorazowego sprawozdania „Strategia 2010” za pośrednictwem aplikacji Statystycznej Aplikacji Centralnej) wynika, iż większość powiatów – 41 na 42 – posiada przyjętą uchwałą powiatu strategię rozwiązywania problemów społecznych. W większości powiatów PCPR (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie) jest koordynatorem powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych (38 powiatów). Harmonogram realizacji strategii określono w 25 na 41 przyjętych strategii.

Zebrane od powiatów informacje pokazały, iż tylko połowa z nich posiada strategię, której integralną część stanowią programy pomocy społecznej. W przypadku 18 powiatów przyjęto odrębne uchwały wdrażające programy pomocy społecznej. Prawie wszystkie powiaty posiadają zaś odrębne uchwały wdrażające programy wspierania osób niepełnosprawnych. Co drugi powiat na terenie województwa mazowieckiego uchwałą przyjął również inne programy, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Dane pokazują, iż co czwarty powiat z terenu województwa mazowieckiego nie posiada programu pomocy dziecku i rodzinie przyjętego odrębną uchwałą, zaś 33 powiaty zadeklarowały, iż wdrażają i realizują programy pomocy dziecku i rodzinie.

Kontrolowane jednostki (powiaty)

Wszystkie kontrolowane powiaty posiadały przyjętą uchwałą powiatu strategię rozwiązywania problemów społecznych i we wszystkich tych przypadkach PCPR był jej koordynatorem. W czterech z dwunastu kontrolowanych powiatów strategia rozwiązywania problemów społecznych nie określała harmonogramu realizacji zadań (powiaty: gostyniński, legionowski, płoński, radomski).

W siedmiu przypadkach integralną częścią powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych były programy pomocy społecznej, zaś w ośmiu przypadkach - programy wspierania osób niepełnosprawnych.

Tylko w pięciu z 12 kontrolowanych powiatów przyjęto odrębne uchwały wdrażające programy pomocy społecznej (powiaty gostyniński, legionowski, otwocki, siedlecki, sokołowski), zaś prawie wszystkie kontrolowane powiaty posiadały odrębne uchwały wdrażające programy wspierania osób niepełnosprawnych (11 - oprócz powiatu legionowskiego).

Na 12 kontrolowanych powiatów pięć nie posiada programu pomocy dziecku i rodzinie przyjętego odrębną uchwałą (powiaty: legionowski, przasnyski, radomski, siedlecki i szydłowiecki). Dziewięć powiatów deklaruje, iż wdraża i realizuje programy pomocy dziecku i rodzinie (z wyjątkiem powiatów legionowskiego, przasnyskiego, i szydłowieckiego).

Województwo mazowieckie (gminy)

(Zadania własne z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym realizowane przez gminę określone zostały w art.17 ustawy o pomocy społecznej. Należą do nich, m.in.: opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka oraz tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną).

Z informacji uzyskanych od gmin we wrześniu 2010 r. (informacje zebrane na podstawie jednorazowego sprawozdania „Strategia 2010” za pośrednictwem aplikacji SAC od 314 gmin województwa mazowieckiego) wynika, iż większość gmin – 299 na 314 –

posiada przyjętą uchwałą gminy strategię rozwiązywania problemów społecznych. W przypadku 228 gmin koordynatorem gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Jedynie w 172 strategiach określono harmonogram realizacji zadań.

Zebrane od gmin informacje pokazały, iż ponad połowa posiada strategię, której integralną część stanowią programy pomocy społecznej (175). W przypadku 189 gminnych strategii, ich integralną częścią są programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Mniej niż połowa gmin (tylko 115) przyjęła odrębne uchwały wdrażające programy pomocy społecznej, zaś większość (aż 271) gmin przyjęło odrębnymi uchwałami programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Dane pokazują, iż tylko 134 spośród 314 gmin województwa mazowieckiego zrealizowało zapisy art. 17 ust. 1 pkt. 13 ustawy o pomocy społecznej, tj. utworzyło odrębnymi uchwałami gminny system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, jednak dwie na trzy gminy województwa deklarują, iż w ich gminach system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną funkcjonuje.

Jednostki kontrolowane (gminy)

Prawie wszystkie skontrolowane gminy posiadają gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych przyjętą uchwałą (wyjątkiem jest gmina Ostrów Mazowiecka). W przypadku 17 spośród 24 skontrolowanych gmin koordynatorem gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych jest ośrodek pomocy społecznej. Jedynie w 14 gminnych strategiach określono harmonogram realizacji zadań (gminy Legionowo, Stupsk, Wieczfnia Kościelna, Małkinia Górna, Otwock, Brudzeń Duży, Wyszogród, Płońsk, Jednorożec, Jastrzębia, Kowala, Wiśniew, Sokołów Podlaski, Chlewiska).

Połowa z kontrolowanych gmin posiada strategię, której integralną część stanowią programy pomocy społecznej, zaś w przypadku 14 gminnych strategii, integralna część to programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Tylko w 9 kontrolowanych gminach podjęto odrębne uchwały wdrażające programy pomocy społecznej. Są to gminy Stupsk, Karczew, Małkinia Górna, Brudzeń Duży, Płońsk, Sochocin, Jastrzębia, Kowala, Sokołów Podlaski. Większość, bo aż 19 na 24 skontrolowane

gminy, przyjęło odrębną uchwałą programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Dane pokazują, iż tylko 9 skontrolowanych gmin zrealizowało zapisy art. 17 ust. 1 pkt. 13 ustawy o pomocy społecznej, tj. utworzyło odrębną uchwałą gminny system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Aż 19 gmin deklaruje natomiast, iż funkcjonuje na ich terenie system pomocy dziecku i rodzinie. Taki system przyjęto uchwałą w Sochocinie, Wieczni Kościelnej, Małkini Górnej, Brudzeniu Dużym, Jednorozcu, Siedlcach, Wiśniewie, Sabniach i Sokołowie Podlaskim.

4.2. Dostępność usług

Województwo mazowieckie

Dane teleadresowe jednostek są łatwo dostępne, ponieważ znajdują się na oficjalnych stronach internetowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej lub samorządu terytorialnego (urzędów gmin, starostw powiatowych).

Większość jednostek pomocy społecznej posiada własne strony internetowe, gdzie oprócz danych kontaktowych znaleźć można także informacje na temat prowadzonej działalności. Niestety, Wydział Polityki Społecznej nie posiada pełnej wiedzy na temat dostępności dla klientów obiektów zajmowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej i warunków pracy służb społecznych. Warto byłoby wnikliwiej monitorować rozwój jakości infrastruktury pomocy społecznej i jej dostępności, gdyż wyniki kontroli prezentowane poniżej są niepokojące. Wskazują one na potrzebę podniesienia standardu obiektów, w których realizuje się pomoc.

Kontrolowane jednostki

Własne strony internetowe posiadały wszystkie kontrolowane powiatowe centra pomocy rodzinie. Wyjątkiem jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gostyninie, które nie posiadało własnej strony, nie było również informacji o tej jednostce na stronie starostwa. Niektóre ośrodki pomocy społecznej posiadały własne strony internetowe (Otwock, Karczew, Legionowo, Przasnysz, Siedlce, Wiśniew, Sokołów Podlaski, Sabnie,

Gostynin, Brudzeń Duży, Szydłowiec), natomiast część kontrolowanych Ośrodków nie posiadała samodzielnych stron internetowych, jednak dane na temat ich działalności można było znaleźć na stronach internetowych urzędów gmin czy miast (Jednorzec, Ostrów Mazowiecka, Małkinia Górna, Pacyna, Wyszogród, Stupsk, Wieczfnia Kościelna, Sochocin, Płońsk, Mirów, Chlewiska, Jastrzębia, Kowala).

Wszystkie kontrolowane jednostki, zarówno powiatowe centra pomocy rodzinie, jak i ośrodki pomocy społecznej, dysponowały bazą lokalową usytuowaną w dogodnych punktach.

Sytuacja lokalowa kontrolowanych jednostek była bardzo zróżnicowana. Dobra sytuacja lokalowa była we wszystkich kontrolowanych jednostkach powiatu siedleckiego, sokołowskiego, plockiego, gostynińskiego, mławskiego i płońskiego oraz w kontrolowanych ośrodkach pomocy społecznej z terenu powiatu przasnyskiego. Dobrymi warunkami lokalowymi dysponowało również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu.

Należy zwrócić uwagę na sytuację lokalową Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku, która sprzyja kompleksowej realizacji zadań z zakresu pomocy dziecku. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku dysponuje, między innymi, „niebieskim pokojem” przeznaczonym do przesłuchań dzieci – ofiar przemocy w rodzinie.

Nie wszystkie kontrolowane jednostki posiadały jednak odpowiednią bazę lokalową. Niedogodności lokalowe w kontrolowanych jednostkach związane były w głównej mierze ze zbyt małą powierzchnią zajmowaną przez niektóre z nich, nieodpowiadającą potrzebom w zakresie kompleksowej realizacji powierzonych im zadań. Z niedostatecznej powierzchni przeznaczonej na działalność jednostek wynikał często problem braku pomieszczeń do przeprowadzania rozmów z klientami. Rozmowy takie, często o charakterze bardzo osobistym, dotyczą niedostatków i indywidualnych problemów, dlatego też wymagane jest zapewnienie odpowiednich warunków do przeprowadzania tego typu rozmów.

W ośrodkach pomocy społecznej w Otwocku, w Karczewie oraz w Serocku brak było odpowiednich pomieszczeń do przeprowadzania rozmów z osobami zgłaszającymi się po pomoc. Niekorzystną sytuację pod względem warunków lokalowych posiadają również wszystkie kontrolowane jednostki z terenu powiatu szydłowieckiego, ostrowskiego, a także Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu, w którym również brakuje oddzielnych pomieszczeń do przeprowadzania rozmów z klientami. W tych jednostkach wskazane jest podjęcie działań zmierzających do poprawy warunków lokalowych.

4.3. Kadra

Kadra w województwie mazowieckim

W ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie województwa mazowieckiego, na dzień 31 grudnia 2009 roku, zatrudnionych było 14 620 osób, w tym 5 585 osób w ośrodkach pomocy społecznej i 600 osób w powiatowych centrach pomocy rodzinie.

Rok	2008	2009
Ogółem:	14067	14620
w tym w OPS:	5435	5585
w tym pracownicy socjalni ogółem	2084	2123
w tym inni specjaliści	997	1016
w tym w PCPR:	524	600
w tym pracownicy socjalni ogółem	152	173
w tym inni specjaliści	19	26

Zatrudnienie w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w województwie mazowieckim

Nastąpił wzrost zatrudnienia w jednostkach pomocy społecznej w województwie mazowieckim pomiędzy rokiem 2008 a 2009. W ośrodkach pomocy społecznej zatrudniono 39 nowych pracowników socjalnych i 19 innych specjalistów. W powiatowych centrach pomocy rodzinie zatrudniono 21 pracowników socjalnych i 7 specjalistów.

W grupie zawodowej pracowników socjalnych na dzień 31 grudnia 2009 r. pracownicy socjalni stanowili 32%, starsi pracownicy socjalni - 28,3%, specjaliści pracy socjalnej - 33,3%, starsi specjaliści pracy socjalnej - 6,3%, główni specjaliści - 0,4%. W ośrodkach nadal pracuje spora grupa aspirantów pracy socjalnej, w analizowanym okresie - 72 osoby.

Na jednego pracownika socjalnego w województwie, pracującego w ośrodku pomocy społecznej przypadało 2 459 mieszkańców i tylko w 118 ośrodkach ich liczba odpowiadała zapisom art. 110 ustawy. Powiatowe centra pomocy rodzinie nie mają obowiązku spełniać tego rodzaju standardów (w czasie tworzenia raportu nie brano pod uwagę ustaleń proponowanych w ustawie o pieczy zastępczej).

Specjaliści wspierający pracę z rodzinami w województwie stanowili na dzień 31 grudnia 2009 roku odpowiednio 18,2 % osób zatrudnionych w ośrodkach i tylko 4,3 % w powiatowych centrach pomocy rodzinie.

Kadra w kontrolowanych jednostkach

Na dzień 31 grudnia 2009 r. w 24 skontrolowanych ośrodkach pomocy społecznej pracowało 385 osób, w tym 132 pracowników socjalnych, natomiast w 2008 r. zatrudnionych było 130 pracowników socjalnych na 383 osoby zatrudnione ogółem w jednostkach. Zatrudniono więc o 2 osoby więcej niż w 2008 r.

Nazwa gminy		Zatrudnieni w OPS ogółem		W tym pracownicy socjalni	
		2008	2009	2008	2009
GOPS	Karczew	11	11	6	6
MOPS	Legionowo	60	62	19	19
MGOPS	Serock	12	13	3	4
MOPS	Otwock	33	32	15	16
GOPS	Stupsk	13	11	2	2
GOPS	Wieczfnia Kościelna	8	8	3	3
GOPS	Sochocin	7	7	3	3
GOPS	Płońsk	15	17	3	3
MOPS	Ostrów Mazowiecka	22	22	7	7
OPS	Małkinia Górna	10	10	4	4
OPS	Jednoróżec	12	12	4	4
MOPS	Przasnysz	33	34	9	9
MOPS	Gostynin	28	25	9	8
GOPS	Pacyna	7	6	2	2
GOPS	Brudzeń Duży	9	9	4	4
MGOPS	Wyszogród	4	4	3	3
GOPS	Jastrzębia	5	4	3	2
GOPS	Kowala	7	10	3	5
GOPS	Chlewiska	10	11	3	3
GOPS	Mirów	9	9	2	2
GOPS	Siedlce	14	14	7	7
GOPS	Wiśniew	5	5	3	3
CPR	Sokołów Podlaski	44	44	11	11
GOPS	Sabnie	5	5	2	2

Zatrudnienie w kontrolowanych ośrodkach pomocy społecznej

W 2008 roku, w kontrolowanej grupie ośrodków pomocy społecznej średnio na jednego pracownika socjalnego przypadało 2194 mieszkańców gminy, a w 2009 roku 2288 mieszkańców, tj. o 94 osoby więcej.

Nazwa gminy		Liczba mieszkańców przypadająca na jednego pracownika socjalnego	
		2008	2009
GOPS	Karczew	2658	2658
MOPS	Legionowo	2718	2718
MGOPS	Serock	4108	3081
MOPS	Otwock	2948	2764
GOPS	Stupsk	2487	2487
GOPS	Wieczfnia Kościelna	1406	1406
GOPS	Sochocin	1902	1902
GOPS	Płońsk	2423	2423
MOPS	Ostrów Mazowiecka	3218	3218
OPS	Małkinia Górna	3042	3042
OPS	Jednorozec	1784	1784
MOPS	Przasnysz	1869	1869
MOPS	Gostynin	2108	2372
GOPS	Pacyna	1909	1909
GOPS	Brudzeń Duży	1987	1987
MGOPS	Wyszogród	1970	1970
GOPS	Jastrzębia	2181	3272
GOPS	Kowala	3711	2227
GOPS	Chlewiska	2014	2014
GOPS	Mirów	1890	1890
GOPS	Siedlce	2337	2337
GOPS	Wiśniew	1959	1959
CPR	Sokołów Podlaski	1683	1683
GOPS	Sabnie	1946	1946

Liczba mieszkańców przypadająca na jednego pracownika socjalnego w kontrolowanych gminach

W kontrolowanych ośrodkach pomocy społecznej zadania z zakresu pomocy dziecku i rodzinie realizowali pracownicy socjalni, działający w określonych przez kierowników rejonach opiekuńczych. Nie wszystkie ośrodki pomocy społecznej dostosowały stan zatrudnienia pracowników socjalnych do wymogów określonych w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, stanowiącego, iż *w ośrodku powinno się zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców*. Połowa kontrolowanych ośrodków pomocy społecznej (Karczew, Otwock, Legionowo, Serock, Małkinia Górna, Siedlce, Wiśniew, Sabnie, Gostynin, Pacyna, Stupsk, Płońsk) nie spełniała określonych w ustawie zapisów.

Ośrodki, które spełniały ustawowe wymogi dotyczące zachowania proporcji pomiędzy liczbą zatrudnionych pracowników, a liczbą mieszkańców gminy, to ośrodki znajdujące się w Ostrowi Mazowieckiej, Przasnyszu, Jednorozcu, Sokołowie Podlaskim, Jastrzębi, Kowali, Mirowie, Chlewiskach, Brudzeniu Dużym, Wyszogrodzie, Wieczni Kościelnej i Sochocinie.

Większość kontrolowanych ośrodków to jednostki małe, zatrudniające niewielką liczbę pracowników socjalnych (17 z 24 skontrolowanych ośrodków zatrudnia 5 lub mniej pracowników socjalnych). Aż pięć spośród skontrolowanych jednostek nie spełnia kolejnego ustawowego wymogu określającego, iż ośrodek powinien zatrudniać nie mniej niż trzech pracowników socjalnych. W Stupsku, Wieczni Kościelnej, Sabniach, Pacynie i Mirowie zatrudnionych było tylko 2 pracowników socjalnych.

Kontrolowane ośrodki charakteryzowały duże różnice pod względem zatrudnienia pod kątem zajmowanych przez pracowników socjalnych stanowisk. Wśród zatrudnionych pracowników socjalnych przeważali zatrudnieni na stanowisku specjalistów pracy socjalnej (prawie 50 %). Duża liczba pracowników zajmowała stanowisko: pracownik socjalny (31 %).

W 12 skontrolowanych powiatowych centrach pomocy społecznej na dzień 31 grudnia 2009 roku pracowały łącznie 134 osoby, w tym 27 pracowników socjalnych (20%) i tylko 5 innych specjalistów (0,4%).

Nazwa powiatu	Zatrudnieni w PCPR ogółem:		w tym pracownicy socjalni		w tym inni specjaliści	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
PCPR otwocki	18	23	3	3	0	0
PCPR legionowski	10	11	3	3	1	1
PCPR mławski	8	8	2	2	0	0
PCPR płoński	17	17	2	3	1	1
PCPR ostrowski	7	8	2	2	1	1
PCPR przasnyski	5	6	2	2	0	0
PCPR gostyniński	9	9	1	1	1	2
PCPR płocki	13	16	1	2	0	0
PCPR radomski	19	19	3	3	0	0
PCPR szydłowiecki	4	4	2	2	0	0
PCPR siedlecki	7	8	3	4	0	0
PCPR sokołowski	5	5	2	2	0	0

Zatrudnienie w kontrolowanych PCPR-ach

Wszystkie osoby zatrudnione w powiatowych centrach pomocy rodzinie i ośrodkach pomocy społecznej, oprócz jednej, kierującej jednostką organizacyjną pomocy społecznej, miały odpowiednie kwalifikacje określone w art. 116 i 156 ustawy o pomocy społecznej.

4.4. Poradnictwo specjalistyczne

Poradnictwo specjalistyczne w województwie mazowieckim

(Zgodnie z art. 46 ustawy o pomocy społecznej, poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, powinno być świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wskazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów. Poradnictwo psychologiczne, które powinno być realizowane w wybranych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej powiatu i gminy to procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.

Poradnictwo rodzinne powinno obejmować szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną. Poradnictwo specjalistyczne należy do zadań własnych powiatu. Gminy mogą zapewniać poradnictwo specjalistyczne w jednostkach pomocy społecznej, jeśli rozpoznają takie potrzeby, w tym w ramach programów realizowanych na rzecz dziecka i rodziny, profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy domowej).

Na 42 powiaty poradnictwo specjalistyczne realizuje (zgłosiło ten fakt wojewodzie) 18 powiatowych centrów pomocy rodzinie i 13 innych jednostek powiatowych. W gminach na 331 ośrodków pomocy społecznej takie poradnictwo zgłosiło 24.

Jednostki specjalistycznego poradnictwa w województwie	
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	18
Ośrodki Pomocy Społecznej	24
Specjalistyczne Poradnie Rodzinne	3
Specjalistyczne Poradnie ds. Przeciwdziałania Przemocy	1
Ośrodki Interwencji Kryzysowej	5
Zespoły Ośrodków Wsparcia (OIK, SOW)	2
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia prowadzony przez Fundację Centrum Praw Kobiet	1
Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie prowadzony przez Caritas Diecezji Radomskiej	1

Jednostki specjalistycznego poradnictwa w województwie zgłoszonych do Wydziału Polityki Społecznej (w sumie 56 jednostek)

Wszystkie zgłoszone do rejestru jednostki prowadzą zarówno poradnictwo prawne, psychologiczne jak i rodzinne.

Poradnictwo specjalistyczne w kontrolowanych jednostkach

Spośród 12 skontrolowanych powiatów tylko w 6 poradnictwo specjalistyczne zostało zgłoszone do rejestru wojewody. Poradnictwo zgłosiły 4 powiatowe centra pomocy rodzinie, Zespół Ośrodków Wsparcia w powiecie mławskim oraz MOPS, OIK i Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w powiecie radomskim. Spośród 24 skontrolowanych ośrodków pomocy społecznej taką formę pomocy zgłosiły jednostki gminne (MOPS w Ostrowi Mazowieckiej i MOPS w Radomiu).

Powiat	Jednostka
ostrowski	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej
siedlecki	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach
sokołowski	Centrum Pomocy Socjalnej w Sokołowie Podlaskim
gostyniński	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gostyninie
mławski	Zespół Ośrodków Wsparcia w Mławie
radomski	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Radomiu Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Radomiu Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Radomiu

Jednostki specjalistycznego poradnictwa w kontrolowanych gminach i powiatach

Obowiązek zgłaszania poradnictwa specjalistycznego do rejestru prowadzonego przez wojewodę powstał z dniem 1 sierpnia 2010 roku. Niestety również te powiaty, np. otwocki czy legionowski, w czasie kontroli których ustalono, że poradnictwo jest prowadzone przez PCPR, nie zgłosiły tej usługi do rejestru. To samo dotyczy kontrolowanych gmin. Planowane są w związku z tym działania nadzorcze.

5. Charakterystyka kontrolowanych powiatów i gmin oraz wybrane ustalenia nadzoru i kontroli na tle województwa mazowieckiego

Województwo mazowieckie (dane z dnia 31.12.2009 r.

Powierzchnia województwa mazowieckiego to 35.558 km² (11,4% pow. kraju). Województwo składa się z 42 powiatów - 37 ziemskich i 5 grodzkich. Powiaty dzielą się na 314 gmin w tym 35 miejskich, 50 miejsko-wiejskich i 229 wiejskich. Województwo zamieszkuje 5.222,2 tys. osób (13,7% ludności kraju). W miastach mieszka 64,6% ludności województwa a na wsi 35,45%. Stopa bezrobocia wynosiła 9,4% (238,341 osób). Z pomocy społecznej korzystało w roku 2009 10% mieszkańców województwa (524 950 osób), w tym 357 680 osób (86 136 – rodzin) w rodzinach z dziećmi. Do rejestru wojewody mazowieckiego wpisanych było 219 placówek opiekuńczo-wychowawczych ,w tym 152 placówki wsparcia dziennego. Na terenie województwa działało 13 ośrodków adopcyjno-opiekuńczych.

W 2008 roku w 4 799 rodzinach zastępczych umieszczono **6 830 dzieci**, a **w roku 2009** w 4 680 rodzinach zastępczych – **6 523 dzieci**. Wśród rodzin zastępczych zdecydowaną większość stanowiły rodziny spokrewnione: w 2008 roku – 4 102 rodzin , w 2009 roku – 3 956. Niestety wzrost liczby rodzin niespokrewnionych w województwie jest znikomy i wynosi 11 rodzin.

Województwo posiada Strategię Wojewódzką w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2005-2013 stanowiącą załącznik do strategii rozwoju Województwa Mazowieckiego do Roku 2020.

Powiat Otwocki, Miasto Otwock, Gmina Karczew

Powiat otwocki, o powierzchni 616 km² usytuowany jest w środkowej części województwa mazowieckiego, w bezpośrednim sąsiedztwie Warszawy. W skład powiatu wchodzi osiem gmin, w tym, m.in. gmina miejska Otwock oraz gmina miejsko-wiejska Karczew, w których ośrodki pomocy społecznej zostały poddane kontroli.

Wśród mieszkańców powiatu prawie 20% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 63% w wieku produkcyjnym i 17% w wieku poprodukcyjnym. W Otwocku osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 19,4%, w wieku produkcyjnym 62%, a w wieku poprodukcyjnym 18,6%. W gminie Karczew osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 17,8%, produkcyjnym 67% i poprodukcyjnym 15,2%. W roku 2009 stopa bezrobocia w powiecie otwockim wynosiła 8,5%.

Powiat posiada strategię rozwiązywania problemów społecznych, program pomocy społecznej. Na dzień kontroli powiat posiadał również program pomocy dziecku i rodzinie i rzeczywiście go wdrażał realizując jego zapisy, co potwierdziła przeprowadzona kontrola. W powiecie istnieje różnorodna oferta wsparcia dla rodzin i dobra współpraca między jednostkami. Na dzień 31 grudnia 2009 roku 109 dzieci przebywało w 83 rodzinach zastępczych. Niestety pomiędzy rokiem 2008 i 2009 nastąpił znaczący spadek liczby rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci. Powiat posiada 14 placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym: pięć całodobowych i Ośrodek Interwencji Kryzysowej. W powiecie brak ośrodka adopcyjno-opiekuńczego.

Mocną stroną Powiatowego Centrum Pomocy Społecznej jest urozmaicona oferta pomocy, w tym poradnictwa specjalistycznego. Należy, tak jak we wszystkich jednostkach pomocy społecznej, dążyć do właściwego odnotowywania podejmowanych działań. Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku i Karczewie oprócz wzmocnienia kadrowego powinien dążyć do realizacji przyjętych w gminie strategii i programów oraz dokumentować podejmowane w stosunku do rodzin działania, szczególnie pracę socjalną, jak również zgłosić do rejestru Wojewody poradnictwo specjalistyczne.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze ogółem	91	131	83	109	72	92
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	70	96	65	83	56	70
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	17	20	15	17	13	15
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:	4	15	3	9	3	7
– wielodzietne	-	-	-	-	-	-
– specjalistyczne	3	8	2	4	2	4
– o charakterze pogotowia rodzinnego	1	7	1	5	1	3

Rodziny zastępcze na terenie powiatu otwockiego w latach 2008-2010.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03

Wyszczególnienie	miasto Otwock				gmina Karczew			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	32	46	34	44	13	16	12	15
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	23	32	25	29	11	14	10	13
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	7	10	7	11	2	2	2	2
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	2	4	2	4	-	-	-	-

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie miasta Otwocka i gminy Karczew w latach 2008-2009.
 Źródło: Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku

Wyszczególnienie	Miast Otwock		Gmina Karczew	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną, ogółem	1 845	1 500	300	352
Rodziny z dziećmi	417	426	124	170
w tym o liczbie dzieci:				
1	154	179	35	76
2	134	125	48	55
3	75	66	24	22
4	39	39	9	10
5	10	11	3	4
6	2	1	3	1
7 i więcej	3	5	2	2

Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w gminach Otwock i Karczew w latach 2008 -2009.
 Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03

Powiat Legionowski, Miasto Legionowo, Gmina Serock

Powiat legionowski, o powierzchni 390km², usytuowany jest w środkowej części województwa mazowieckiego, w bezpośrednim sąsiedztwie Warszawy. W skład powiatu wchodzi pięć gmin, w tym, m.in. gmina miejska Legionowo oraz gmina miejsko-wiejska Serock, w których ośrodki pomocy społecznej zostały poddane kontroli.

Wśród mieszkańców powiatu prawie 20% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 66% w wieku produkcyjnym i 14% w wieku poprodukcyjnym. W Legionowie osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 18,5%, produkcyjnym 65,6%, a poprodukcyjnym 15,7%. W Gminie Serock osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 20,8%, produkcyjnym 65,7% i poprodukcyjnym 13,3%.

W powiecie otwockim w roku 2009 stopa bezrobocia wynosiła 11,5%. Powiat posiada strategię rozwiązywania problemów społecznych i program pomocy dziecku i rodzinie. Na dzień 31 grudnia 2009 roku 216 dzieci przebywało w 129 rodzinach zastępczych. Pomiędzy rokiem 2008 i 2009 nastąpił wzrost liczby rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci. Na terenie powiatu funkcjonuje 12 placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym jedna całodobowa. W powiecie jest Ośrodek Interwencji Kryzysowej, natomiast brak Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego.

Należy wskazać, że w powiecie realizuje się wiele projektów na rzecz dziecka i rodziny w ramach przyjętej strategii i programu pomocy dziecku i rodzinie, podejmowana jest praca w zespołach interdyscyplinarnych. Należy więcej uwagi poświęcić dokumentowaniu podejmowanych działań. Jednocześnie celem optymalizacji działań, jednostki pomocy społecznej wymagają wzmocnienia kadrowego.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze – Ogółem w tym:	119	198	129	216	119	189
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	82	117	91	124	88	119
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	31	48	29	44	23	33
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:	6	33	9	48	9	37
wielodzietne	4	25	7	44	7	37
specjalistyczne	1	2	2	4	2	4
o charakterze pogotowia rodzinnego	1	6	-	-	-	-

Rodziny zastępcze na terenie powiatu legionowskiego w latach 2008-2010.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPlPS-03.

Wyszczególnienie	miasto Legionowo				gmina Serock			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	52	68	62	80	16	25	15	23
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	43	58	50	62	13	20	12	18
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	9	10	8	8	2	3	2	3
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	-	-	2	10	1	2	1	2

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie miasta Legionowo i gminy Serock latach 2008-2009.

Źródło: Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Legionowie.

Wyszczególnienie	Miasto Legionowo		Gmina Serock	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną	3072	3054	359	347
Ogółem				
Rodziny z dziećmi	814	825	107	193
w tym o liczbie:				
1	287	290	39	63
2	233	237	26	58
3	139	141	18	38
4	74	82	17	22
5	44	43	5	7
6	14	13	1	3
7 i więcej	23	19	1	2

Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w gminach Legionowo i Serock w latach 2008 -2009.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03.

Powiat Ostrowski, Miasto Ostrów Mazowiecka, Gmina Małkinia

Powiat Ostrowski, o powierzchni 1 218km², usytuowany jest w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego. Położony jest między dolinami Narwi i Bugu na terenie Międzyrzecza Łomżyńskiego w województwie mazowieckim. W skład powiatu wchodzi jednaście gmin, w tym, m.in. gmina miejska – Ostrów Mazowiecka oraz gmina wiejska – Małkinia Górna.

Wśród 74 511 mieszkańców powiatu prawie 21% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 61,3% w wieku produkcyjnym i 17,3% w wieku poprodukcyjnym. W Gminie Ostrów Mazowiecka osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 21,8%, produkcyjnym 64,4%, a poprodukcyjnym 13,7%. W Gminie Małkinia Górna osoby w wieku przedprodukcyjnym około 20%, produkcyjnym 64%, a poprodukcyjnym 16%.

W powiecie w roku 2009 stopa bezrobocia wynosiła 15%. Powiat posiada strategię rozwiązywania problemów społecznych i program pomocy dziecku i rodzinie. Na dzień 31 grudnia 2009 roku w rodzinach zastępczych przebywało 121 dzieci w 63 rodzinach zastępczych. Pomiędzy rokiem 2008 a 2009 nastąpił wzrost liczby rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. W powiecie funkcjonują dwie placówki

opiekuńczo – wychowawcze, w tym jedna całodobowa. Brak jest Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W powiecie brak jest też Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie powinno poprawić sposób zapewnienia opieki i wychowania dzieciom przebywającym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów, w rodzinach zastępczych i rodzinnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez Powiat Ostrowski. Powinien też podjąć bardziej intensywną pracę z rodzicami biologicznymi dzieci przebywających w spokrewnionych rodzinach zastępczych, jak również usprawnić współpracę z sądem rodzinnym. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ostrowi Mazowieckiej powinien lepiej dokumentować pomoc udzieloną osobom i rodzinom przez pracowników Poradni Społecznej, dokumentować współpracę z zakresu pomocy dziecku i rodzinie z innymi instytucjami. Ośrodek Pomocy Społecznej w Małkini Górnej powinien poprawić: realizację programów profilaktycznych i opiekuńczych do konkretnych rodzin, w szczególności tych, w których istnieje ryzyko wychowania dziecka poza rodziną. Jednak należy, że we wszystkich kontrolowanych jednostkach samorządu terytorialnego podejmuje się szereg działań zmierzających do poprawy sytuacji dziecka i rodziny.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze – Ogółem, w tym:	55	102	63	121	58	108
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	48	69	53	76	51	75
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	4	10	4	9	2	3
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:	3	23	6	36	5	30
wielodzietne	2	14	5	26	4	23
specjalistyczne	–	–	–	–	–	–
o charakterze pogotowia rodzinnego	1	9	1	10	1	7

Rodziny zastępcze na terenie Powiatu Ostrowskiego w latach 2008-2010.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03

Wyszczególnienie	miasto Ostrów Mazowiecka				gmina Małkinia Górna			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze – Ogółem, w tym:	55	102	63	121	55	102	63	121
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	28	40	31	45	6	8	6	6
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	2	7	2	6	1	2	1	2
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	3	23	6	36	–	–	–	–

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Ostrów Mazowiecka i Gminy Małkinia Górna w latach 2008-2009.
Źródło: Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowi Mazowieckiej.

Wyszczególnienie	Miasto Ostrów Mazowiecka		Gmina Małkinia Górna	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną Ogółem	923	1006	286	300
Rodziny z dziećmi w tym o liczbie dzieci:	514	590	166	160
1	105	152	37	42
2	101	142	53	47
3	115	125	35	34
4	91	82	24	21
5	49	41	8	8
6	37	39	4	3
7 i więcej	16	9	5	5

Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w Mieście Ostrów Mazowiecka i Gminie Małkinia Górna w latach 2008-2009.
Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPIPS-03.

Powiat Przasnyski, Miasto Przasnysz, Gmina Jednoróżec

Powiat Przasnyski, o powierzchni 1219 km², usytuowany jest w północnej części województwa mazowieckiego. W skład powiatu wchodzi siedem gmin, w tym, m.in. gmina miejska – Przasnysz oraz gmina wiejska – Jednoróżec.

Wśród 52 339 mieszkańców powiatu 22,5% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 61,5% w wieku produkcyjnym i 16% w wieku poprodukcyjnym. W Mieście Przasnysz osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 20,5%, produkcyjnym 65 %, a poprodukcyjnym 14 %. W Gminie Jednoróżec osoby w wieku przedprodukcyjnym 25%, w wieku produkcyjnym prawie 60% i w wieku poprodukcyjnym 15,6%.

W powiecie w roku 2009 stopa bezrobocia wynosiła 15,8%. Powiat posiada strategię rozwiązywania problemów społecznych, na dzień kontroli nie posiadał programu pomocy dziecku i rodzinie. Na dzień 31 grudnia 2009 roku w rodzinach zastępczych przebywało 75 dzieci w 42 rodzinach zastępczych. Pomiędzy rokiem 2008 i 2009 nie nastąpiła znacząca zmiana w liczbie rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. W powiecie brak jest placówki opiekuńczo – wychowawczej całodobowej. Brak jest Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W powiecie brak jest też Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego. Na terenie Miasta Przasnysz i Gminy Jednoróżec nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze całodobowe i wsparcia dziennego o zasięgu lokalnym finansowane ze środków na pomoc społeczną.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu powinno dążyć do zapewnienia opieki i wychowania dzieciom przebywającym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów, w rodzinach zastępczych i rodzinnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów, w rodzinach zastępczych i rodzinnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez Powiat Przasnyski. Ośrodek Pomocy Społecznej w Jednoróżcu powinien poprawić funkcjonowanie pomocy dzieciom i rodzinom objętym nadzorem kuratora. Ośrodek Pomocy Społecznej w Przasnyszu powinien poprawić: opracowanie gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze – Ogółem w tym:	44	77	42	75	43	84
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	38	53	38	55	37	51
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	4	8	1	2	2	4
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem w tym:	2	16	3	18	4	29
wielodzietne	1	9	2	9	3	16
specjalistyczne	0	0	0	0	0	0
o charakterze pogotowia rodzinnego	1	7	1	9	1	13

Rodziny zastępcze na terenie Powiatu Przasnyskiego w latach 2008-2010.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPIPS-03.

Wyszczególnienie	miasto Przasnysz				gmina Jednorzec			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze – Ogółem w tym:	21	27	20	27	5	18	5	14
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	20	26	20	27	2	3	2	3
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	1	1	0	0	2	6	1	2
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	1	9	2	9

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Przasnysz i Gminy Jednorzec w latach 2008-2009.

Źródło: Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przasnyszu

Wyszczególnienie	Miasto Przasnysz		Gmina Jednorzec	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną Ogółem	627	660	697	721
Rodziny z dziećmi w tym o liczbie dzieci:	401	392	561	572
1	129	128	98	93
2	156	159	201	228
3	78	68	141	144
4	20	19	74	69
5	11	10	26	20
6	4	6	11	13
7 i więcej	3	2	10	5

*Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w Mieście Przasnysz i Gminie Jednorzec w latach 2008-2009.
Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej –pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03*

Powiat siedlecki ziemski, Gmina Siedlce i Gmina Wiśniew

Powiat siedlecki ziemski, o powierzchni 1 603 km², usytuowany jest we wschodniej części województwa mazowieckiego. Siedzibą powiatu jest miasto Siedlce. W skład powiatu wchodzi 13 gmin, w tym, m.in. gmina Siedlce i Gmina Wiśniew. Wśród 80 509 mieszkańców powiatu siedleckiego ziemskiego 22% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 60% w wieku produkcyjnym i 17% w wieku poprodukcyjnym. W Gminie Siedlce osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 22%, osoby w wieku produkcyjnym 65%, a poprodukcyjnym 13%. W Gminie Wiśniew osoby w wieku przedprodukcyjnym 25%, w wieku produkcyjnym 60% i poprodukcyjnym 17%. W powiecie w roku 2009 stopa bezrobocia wynosiła 9,5%. Powiat nie posiadał na dzień kontroli programu pomocy dziecku i rodzinie. Na dzień 31 grudnia 2009 roku 50 dzieci przebywało w 36 rodzinach zastępczych. Pomiędzy rokiem 2008 i 2009 zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Powiat posiada 1 placówkę opiekuńczo – wychowawczą całodobową. Brak jest Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W powiecie brak jest też Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego.

Na ww. terenie nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia
dziennego o zasięgu lokalnym finansowane ze środków na pomoc społeczną. Kontrole

zarówno PCPR jak i ośrodków pomocy społecznej, wykazały bardzo dobrą współpracę jednostek na rzecz dziecka i rodziny

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze –Ogółem w tym:	39	58	36	50	40	58
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	37	52	34	44	38	52
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	1	2	1	2	1	2
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:						
wielodzietne	1	4	1	4	1	4
specjalistyczne	-	-	-	-	-	-
O charakterze pogotowia rodzinnego	-	-	-	-	-	-

Rodziny zastępcze na terenie powiatu siedleckiego w latach 2008-2010.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPIPS-03

Wyszczególnienie	Gmina Siedlce				Gmina Wiśniew			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze – ogółem w tym:	6	8	6	8	6	9	5	8
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	5	7	5	7	5	5	4	4
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	1	1	1	1	0	0	0	0
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	1	4	1	4

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Gminy Siedlce i Gminy Wiśniew latach 2008-2009.

Źródło: Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach i kontrolowane ośrodki

Wyszczególnienie	Gmina Siedlce		Gmina Wiśniew	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną Ogółem	392	413	245	232
Rodziny z dziećmi w tym o liczbie dzieci:	243	251	177	181
1	55	74	35	48
2	83	89	56	49
3	60	52	43	50
4	23	20	28	22
5	14	12	11	8
6	5	2	3	3
7 i więcej	3	2	1	1

Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w Gminach Siedlce i Wiśniew w latach 2008 -2009.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPIPS-03

Powiat sokołowski, Miasto Sokołów Podlaski, Gmina Sabnie

Powiat sokołowski, o powierzchni 1 131 km², usytuowany jest we wschodniej części województwa mazowieckiego. W skład powiatu wchodzi dziewięć gmin, w tym, m. in. Miasto Sokołów Podlaski i Gmina Sabnie.

Wśród 55 832 mieszkańców powiatu prawie 20% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 60,5% w wieku produkcyjnym i 19,4 % w wieku poprodukcyjnym. W Mieście Sokołów Podlaski z 18 510 osób, prawie 20% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, osoby w wieku produkcyjnym stanowią 66 %, a poprodukcyjnym 14,3%. W Gminie Sabnie osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 19,2%, produkcyjnym 58,3% i poprodukcyjnym 22,3%.

W powiecie w roku 2009 stopa bezrobocia wynosiła 8,5%. Powiat posiada strategię rozwiązywania problemów społecznych i program pomocy dziecku i rodzinie. Na dzień 31 grudnia 2009 roku w rodzinach zastępczych przebywało 52 dzieci w 38 rodzinach zastępczych. Pomiedzy rokiem 2008 a 2009 zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Brak jest Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W powiecie brak jest też Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego.

Na terenie Powiatu sokołowskiego funkcjonuje jedna placówka wsparcia dziennego. Brak jest placówek opiekuńczo – wychowawczych całodobowych.

W powiecie należy dołożyć wszelkich starań w celu poprawy współpracy pomiędzy jednostkami pomocy społecznej na rzecz poprawy sytuacji dziecka i rodziny.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	42	60	38	52	33	49
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	35	49	32	43	28	40
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	7	11	6	9	5	9
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:	-	-	-	-	-	-
wielodzietne	-	-	-	-	-	-
specjalistyczne	-	-	-	-	-	-
o charakterze pogotowia rodzinnego	-	-	-	-	-	-

Rodziny zastępcze na terenie powiatu sokołowskiego w latach 2008-2010

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03

Wyszczególnienie	Miasto Sokołów Podlaski				Gmina Sabnie			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze – ogółem w tym:	15	19	13	18	3	3	3	3
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	14	17	12	16	3	3	3	3
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	1	2	1	2	0	0	0	0
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	0	0	0	0

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Sokołowa Podlaskiego i Gminy Sabnie w latach 2008-2009.

Źródło: Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokołowie Podlaskim i kontrolowane ośrodki.

Wyszczególnienie	Miasto Sokołów Podlaski		Gmina Sabnie	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną	637	693	154	136
Ogółem				
Rodziny z dziećmi	311	293	106	96
w tym o liczbie dzieci:				
1	117	100	20	16
2	112	118	32	32
3	57	52	34	29
4	16	14	16	16
5	5	5	4	3
6	2	1	0	0
7 i więcej	2	3	0	0

Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w mieście Sokołów Podlaski i Gminie Sabnie w latach 2008 -2009. Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPIPS-03

Powiat płocki - miasto Wyszogród i gmina Brudzeń Duży

Powiat płocki, o powierzchni 1796 km², usytuowany jest w zachodniej części województwa mazowieckiego. W skład powiatu wchodzi piętnaście gmin, w tym, m.in. gmina wiejska – Brudzeń Duży oraz gmina miejsko-wiejska – Wyszogród.

Wśród 107 471 mieszkańców powiatu płockiego 21,4% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 62,5% w wieku produkcyjnym i 16% w wieku poprodukcyjnym. W Wyszogrodzie osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 19,2%, w wieku produkcyjnym prawie 62%, a w wieku poprodukcyjnym 19%. W Gminie Brudzeń Duży osoby w wieku przedprodukcyjnym - 22% , produkcyjnym prawie 63% i poprodukcyjnym 15%.

W roku 2009 stopa bezrobocia w powiecie płockim wynosiła 19%. Na dzień 31 grudnia 2009 roku w 98 rodzinach zastępczych przebywało 148 dzieci. Pomiędzy rokiem 2008 i 2009 zwiększyła się liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. W powiecie płockim nie funkcjonuje ośrodek interwencji kryzysowej. Nie ma również ośrodka adopcyjno-opiekuńczego.

Na terenie powiatu płockiego funkcjonuje jedna całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza finansowana z budżetów samorządów ze środków przeznaczonych na pomoc społeczną. Powiat ma wiele sukcesów w propagowaniu rodzicielstwa zastępczego.

Usystematyzowania wymaga praca z rodziną w Wyszogrodzie z uwagi na brak odpowiedniej uchwały, a w Brudzeniu Dużym poprzez tworzenie planów pomocy dla rodzin i większą współpracę z radą gminy.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze –Ogółem w tym:	95	143	98	148	86	142
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	86	111	88	111	76	109
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	6	12	6	10	6	9
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:	3	20	4	27	4	24
wielodzietne	2	13	3	19	3	19
specjalistyczne	-	-	-	-	-	-
o charakterze pogotowia rodzinnego	1	7	1	8	1	5

Rodziny zastępcze na terenie powiatu płockiego w latach 2008-2010.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPIPS-03

Wyszczególnienie	Miasto i Gmina Wyszogród				Gmina Brudzeń Duży			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze – Ogółem w tym:	9	10	6	7	8	11	7	10
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	8	9	5	6	7	9	6	8
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	1	1	1	1	1	2	1	2
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	0	0	0	0

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta i Gminy Wyszogród i Gminy Brudzeń Duży w latach 2008-2009.

Źródło: Dane przekazane przez jednostki poddane kontroli

Wyszczególnienie	Wyszogród		Gmina Brudzeń Duży	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną Ogółem	539	539	308	335
Rodziny z dziećmi w tym o liczbie dzieci:	451	451	165	182
1	194	194	44	57
2	151	151	65	71
3	50	50	25	30
4	19	19	20	14
5	18	18	6	6
6	11	11	3	2
7 i więcej	8	8	2	2

*Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w mieście i gminie Wyszogród oraz gminie Brudzeń Duży w latach 2008 -2009
Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach
MPiPS-03.*

Powiat gostyniński - miasto Gostynin i gmina Pacyna

Powiat gostyniński, o powierzchni 615 km², jest najbardziej wysuniętym na zachód powiatem województwa mazowieckiego. Powiat tworzy 5 gmin, w tym, m.in. gmina miejska Gostynin i gmina wiejska Pacyna.

Wśród 46 766 mieszkańców powiatu gostynińskiego prawie 20% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 63% w wieku produkcyjnym i 17% w wieku poprodukcyjnym. W mieście Gostynin osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 18,3%, produkcyjnym 65,3%, a poprodukcyjnym 16,3%. W gminie Pacyna osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 17,2%, produkcyjnym prawie 61% i poprodukcyjnym 22%.

W roku 2009 stopa bezrobocia w powiecie gostynińskim wynosiła 18,6%. Na dzień 31 grudnia 2009 roku w 35 rodzinach zastępczych przebywało 54 dzieci. Pomędzy rokiem 2008 i 2009 w powiecie przybyła jedna rodzina zastępcza. Na terenie powiatu gostynińskiego funkcjonują dwie całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze finansowane z budżetów samorządów z ze środków przeznaczonych na pomoc społeczną oraz jedna całodobowa placówka opiekuńczo – wychowawcza niepubliczna.

Prawidłowa realizacja zadań na rzecz dziecka i rodziny przez PCPR w Gostyninie przejawia się zwłaszcza poprzez poradnictwo specjalistyczne, chociaż nie zostało dotychczas zgłoszone do rejestru wojewody.

Z pozytywną oceną kontrolujących spotkała się również metodyczna i wykorzystująca szeroki wachlarz oddziaływań praca jednostek gminnych z rodzinami. Niezbędne jest większe zaangażowanie rad gmin w planowanie i realizację potrzeb rodzin.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze –Ogółem w tym:	34	51	35	54	32	48
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	32	46	33	49	28	42
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	1	1	1	1	3	3
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:	1	4	1	4	1	3
wielodzietne	-	-	-	-	-	-
specjalistyczne	-	-	-	-	-	-
o charakterze pogotowia rodzinnego	1	4	1	4	1	3

Rodziny zastępcze na terenie powiatu gostynińskiego w latach 2008-2010

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej –pieniężnych, w naturze i usługach MPIPS-03

Wyszczególnienie	Miasto Gostynin				Gmina Pacyna			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze – ogółem w tym:	15	21	13	18	1	1	2	3
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	14	19	12	16	1	1	1	2
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	0	0	1	1
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	1	2	1	2	0	0	0	0

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie miasta Gostynina i Gminy Pacyna latach 2008-2009.

Źródło: Dane przekazane przez jednostki poddane kontroli.

Wyszczególnienie	Miasto Gostynin		Gmina Pacyna	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną Ogółem	862	868	171	177
Rodziny z dziećmi w tym o liczbie dzieci:	280	291	72	77
1	106	114	26	29
2	101	111	25	25
3	53	44	12	14
4	12	14	4	4
5	5	5	1	1
6	2	2	3	3
7 i więcej	1	1	1	1

*Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w mieście Gostyninie i gminie Pacyna w latach 2008 -2009.
Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03.*

Powiat mławski - gmina Stupsk i gmina Wieczfnia Kościelna

Powiat mławski o powierzchni 1182 km², usytuowany jest w północnej części województwa mazowieckiego. W jego skład wchodzi 10 gmin, w tym, m.in. gmina Stupsk oraz gmina Wieczfnia Kościelna.

Wśród 72 713 mieszkańców powiatu mławskiego 21,5% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 62% w wieku produkcyjnym i 16,5% w wieku poprodukcyjnym. W gminie Stupsk osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 23%, produkcyjnym 60%, a poprodukcyjnym 16,7%. W gminie Wieczfnia Kościelna osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 23,5%, produkcyjnym 60,5% i poprodukcyjnym 16%.

W roku 2009 stopa bezrobocia w powiecie mławskim **wynosiła 12.6%**. Powiat posiada zarówno strategię rozwiązywania problemów społecznych, jak i program pomocy dziecku i rodzinie. Na dzień 31 grudnia 2009 roku w 62 rodzinach zastępczych przebywało 89 dzieci. Pomiędzy rokiem 2008 i 2009 w powiecie zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. W powiecie mławskim funkcjonuje ośrodek interwencji kryzysowej, ale nie ma ośrodka adopcyjno-opiekuńczego.

Na terenie powiatu mławskiego funkcjonuje jedna całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza finansowana z budżetu samorządu ze środków przeznaczonych na pomoc społeczną. Na terenie gminy Stupsk i gminy Wieczfnia Kościelna nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego o zasięgu lokalnym finansowane z budżetu gmin ze środków na pomoc społeczną.

Na terenie powiatu mławskiego funkcjonuje Dom Dziecka w Kowalewie, gmina Wiśniewo.

Do końca 2010 roku Dom Dziecka był placówką wielofunkcyjną (35 miejsc socjalizacyjnych i 10 interwencyjnych). Na dzień kontroli (11-16 czerwca) przebywało w nim 48 wychowanków.

Powiat posiada wszystkie dokumenty strategiczne i działający system pomocy dziecku i rodzinie.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze –Ogółem w tym:	68	81	62	89	50	72
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	62	66	53	67	43	53
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	4	6	5	7	4	6
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:	2	9	4	15	3	13
wielodzietne	0	0	2	7	2	9
specjalistyczne	0	0	0	0	0	0
o charakterze pogotowia rodzinnego	2	9	2	8	1	4

Rodziny zastępcze na terenie Powiatu Mławskiego w latach 2008-2010.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej –pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03.

Wyszczególnienie	Gmina Stupsk				Gmina Wieczfnia Kościelna			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	8	11	8	15	4	5	4	5
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	6	9	5	8	4	5	4	5
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	2	2	2	2	0	0	0	0
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	0	0	1	5	0	0	0	0

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Gminy Stupsk i Gminy Wieczfnia Kościelna latach 2008-2009
 Źródło: Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mławie

Wyszczególnienie	Gmina Stupsk		Gmina Wieczfnia Kościelna	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną Ogółem	315	314	162	159
Rodziny z dziećmi w tym o liczbie dzieci:	232	236	106	104
1	74	76	27	25
2	56	57	28	27
3	65	66	26	26
4	16	16	9	11
5	6	6	8	7
6	9	9	3	3
7 i więcej	6	6	5	5

Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w Gminach Stupsk i Wieczfnia Kościelna w latach 2008 -2009.
 Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03.

Powiat płoński - gmina Sochocin i gmina wiejska Płońsk

Powiat płoński o powierzchni 1380 km², usytuowany jest w północnej części województwa mazowieckiego. W skład powiatu wchodzi 12 gmin, w tym, m.in. gmina Sochocin oraz gmina wiejska Płońsk.

Wśród 97 244 mieszkańców powiatu 21% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 62,5% w wieku produkcyjnym i 16,3% w wieku poprodukcyjnym. W gminie Sochocin osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 20,4%, produkcyjnym stanowią 63%, a poprodukcyjnym 16,5%. W gminie Płońsk osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 22,3%, produkcyjnym prawie 63% i poprodukcyjnym 15%.

W roku 2009 stopa bezrobocia w powiecie płońskim wynosiła 16,4%. Powiat posiada zarówno strategię rozwiązywania problemów społecznych, jak i program pomocy dziecku i rodzinie. Na dzień 31 grudnia 2009 roku w 120 rodzinach zastępczych przebywało 142 dzieci. Pomiędzy rokiem 2008 i 2009 zwiększyła się liczba rodzin zastępczych i zmniejszyła liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Brak jest ośrodka interwencji kryzysowej. W powiecie nie ma też ośrodka adopcyjno-opiekuńczego.

Na terenie powiatu płońskiego funkcjonuje jedna całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza finansowana z budżetów samorządów ze środków przeznaczonych na pomoc społeczną oraz jedna placówka wsparcia dziennego.

Współpraca z gminnymi ośrodkami pomocy społecznej polega na:

- zapraszaniu przedstawicieli GOPS-ów na posiedzenia Stałych Zespołów ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dzieci,
- zbieraniu informacji na temat funkcjonowania rodzin biologicznych oraz możliwości pomocy danej rodzinie ze strony ośrodka,
- utrzymywaniu kontaktów z pracownikami ośrodka, organizowanie za ich pośrednictwem pomocy w zapewnieniu żywności w czasie pobytu dziecka w domu i monitorowanie sytuacji rodzinnej w tym czasie.

Powiat z racji dość ubogiej infrastruktury pomocowej oraz wielu problemów społecznych wymaga pilnego przyjęcia rozwiązań systemowych w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze –Ogółem w tym:	115	157	120	142	110	149
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	106	145	112	131	102	138
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	9	12	8	11	8	11
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:	0	0	0	0	0	0
wielodzietne	0	0	0	0	0	0
specjalistyczne	0	0	0	0	0	0
o charakterze pogotowia rodzinnego	0	0	0	0	0	0

Rodziny zastępcze na terenie Powiatu Płońskiego w latach 2008-2010

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej –pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03.

Wyszczególnienie	Gmina Sochocin				Gmina Płońsk			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze – Ogółem w tym:	7	10	9	14	7	12	7	10
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	7	10	9	14	7	12	7	10
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	0	0	0	0
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	0	0	0	0

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Gminy Sochocin i Gminy Płońsk w latach 2008-2009.

Źródło: Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Płońsku.

Wyszczególnienie	Gmina Sochocin		Gmina Płońsk	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną Ogółem	144	154	162	195
Rodziny z dziećmi w tym o liczbie dzieci:	83	85	100	93
1	24	25	25	21
2	24	29	40	39
3	15	16	18	19
4	13	8	7	7
5	5	5	8	6
6	0	1	2	1
7 i więcej	2	1	0	0

*Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w Gminach Sochocin i Płońsk w latach 2008 -2009.
Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych pieniędzy, w naturze i usługach MPiPS-03.*

Powiat Szydłowiecki , Gmina Mirów, Gmina Chlewiska

Powiat szydłowiecki, o powierzchni 452 km², położony jest w południowej części województwa mazowieckiego i graniczy z województwem świętokrzyskim. W jego skład wchodzi 5 gmin, m.in. Gmina Mirów i Chlewiska. Gospodarkę powiatu tworzy głównie rolnictwo, następnie przemysł i handel. Liczne chronione tereny leśne na południu powiatu są znaczącym atutem, podobnie zabytki architektury i techniki, które czynią turystykę ważnym elementem gospodarki, szczególnie w gminie Szydłowiec i Chlewiska.

Wśród 39 912 mieszkańców powiatu 21% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 62,7% w wieku produkcyjnym i 16,2% w wieku poprodukcyjnym. W Gminie Chlewiska osoby wieku przedprodukcyjnym stanowią 18,5%, produkcyjnym stanowią prawie 60%, a poprodukcyjnym 22%. W Gminie Mirów osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią prawie 24%, produkcyjnym prawie 60,3% i poprodukcyjnym 16%.

W powiecie szydłowieckim w roku 2009 stopa bezrobocia wynosiła 34,4%. Powiat posiada strategię rozwiązywania problemów społecznych, ale nie przyjął uchwałę programu pomocy dziecku i rodzinie. Na dzień 31 grudnia 2009 roku w rodzinach zastępczych

przebywało 36 dzieci w 27 rodzinach zastępczych. Pomiedzy rokiem 2008 a 2009 zwiększyła się nieznacznie się liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Brak jest Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W powiecie brak jest też Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego.

Na terenie powiatu szydłowieckiego funkcjonuje jedna całodobowa placówka opiekuńczo-wychowawcza finansowana z budżetów samorządów ze środków przeznaczonych na pomoc społeczną.

Powiat z racji dość ubogiej infrastruktury pomocowej oraz wielu problemów społecznych, tym bezrobocia i ubóstwa, wymaga pilnego przyjęcia rozwiązań systemowych w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	26	34	27	36	25	35
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	21	25	23	30	22	30
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	5	9	4	6	3	5
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:	0	0	0	0	0	0
wielodzietne	0	0	0	0	0	0
specjalistyczne	0	0	0	0	0	0
o charakterze pogotowia rodzinnego	0	0	0	0	0	0

Rodziny zastępcze na terenie powiatu szydłowieckiego w latach 2008-2010

Źródło: Sprawozdania roczne półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03.

Wyszczególnienie	gmina Mirów				gmina Chlewiska			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze ogółem w tym:	0	0	0	0	5	5	5	5
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	5	5	5	5
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	0	0	0	0
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	0	0	0	0

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie gmin: Mirów, Chlewiska w latach 2008-2009.

Źródło: Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu.

Wyszczególnienie	gmina Mirów		gmina Chlewiska	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną - ogółem	288	324	335	347
Rodziny z dziećmi, w tym o liczbie dzieci:				
1	130	140	63	146
2	80	80	136	120
3	15	25	72	58
4	31	41	41	13
5	10	16	12	3
6	10	10	8	5
7 i więcej	12	12	3	2

Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w gminach Mirów i Chlewiska w latach 2008-2009.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03.

Powiat Radomski, Gmina Kowala, Gmina Jastrzębia

Powiat radomski o powierzchni 1530 km², jest usytuowany w południowej części województwa mazowieckiego, posiada status powiatu ziemskiego. Siedzibą władz powiatu jest miasto Radom, który stanowi osobny powiat grodzki. W skład powiatu wchodzi 13 gmin, w tym m.in. Gminy Kowala i Jastrzębia.

Na terenie powiatu radomskiego funkcjonują głównie małe i średnie przedsiębiorstwa, które produkują przede wszystkim dla potrzeb lokalnego rynku. Są to, m.in. zakłady sektora spożywczego: masarnie, piekarnie, zakłady branży drzewnej, budowlanej i obuwniczej.

Wśród 147 212 mieszkańców powiatu 22,5% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 63,3% w wieku produkcyjnym i 14% w wieku poprodukcyjnym. W Gminie Jastrzębia osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 24,2%, produkcyjnym - prawie 62,3%, a poprodukcyjnym 13,4%. W Gminie Kowala osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 25%, produkcyjnym prawie 62,4% i poprodukcyjnym 12,4%. W powiecie radomskim w roku 2009 stopa bezrobocia wynosiła 28,8%. Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w upadku największych zakładów produkcyjnych zarówno w Radomiu jak i w głównych ośrodkach przemysłowych powiatu: Pionkach i Wierzbicy. W ciągu ostatnich lat pogłębia się negatywne zjawisko wzrostu liczby bezrobotnych. Powiat posiada strategię rozwiązywania problemów społecznych, ale nie posiada programu pomocy dziecku i rodzinie (na dzień kontroli). Na dzień 31 grudnia 2009 roku w rodzinach zastępczych przebywało 195 dzieci w 127 rodzinach zastępczych. Pomiędzy rokiem 2008 a 2009 znacząco zmniejszyła się liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Na terenie powiatu radomskiego ziemskiego funkcjonują 2 placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym jedna całodobowa finansowana z budżetu samorządu ze środków przeznaczonych na pomoc społeczną. W powiecie radomskim funkcjonuje Ośrodek Interwencji Kryzysowej jak również Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy.

Wyszczególnienie	2008		2009		I półrocze 2010	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	140	206	127	195	113	167
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	116	146	106	143	92	124
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	20	33	16	27	16	25
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem, w tym:	4	27	5	25	6	21
wielodzietne	2	13	2	11	3	15
specjalistyczne	0	0	1	2	1	2
o charakterze pogotowia rodzinnego	2	14	2	12	2	4

Rodziny zastępcze na terenie powiatu radomskiego w latach 2008-2010.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03.

Wyszczególnienie	gmina Kowala				gmina Jastrzębia			
	2008		2009		2008		2009	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodz. zast.
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	6	11	3	3	7	9	8	10
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	6	11	3	3	7	8	8	10
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	0	0	0	0
Zawodowe niespokrewnione z dzieckiem	0	0	0	0	0	0	0	0

Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie gmin: Kowala, Jastrzębia w latach 2008-2009.

Źródło: Dane przekazane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu.

Wyszczególnienie	gmina Kowala		gmina Jastrzębia	
	2008	2009	2008	2009
Rodziny objęte pomocą społeczną Ogółem	768	676	257	257
Rodziny z dziećmi, w tym o liczbie dzieci:	525	427	187	187
1	102	86	30	30
2	178	146	49	49
3	154	123	34	34
4	55	42	40	40
5	28	20	19	19
6	5	6	9	9
7 i więcej	3	4	6	6

Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w gminach Kowala i Jastrzębia w latach 2008 -2009.

Źródło: Sprawozdania roczne i półroczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej –pieniężnych, w naturze i usługach MPiPS-03.

6. Podsumowanie

Rezultatem istotnych zmian w polityce społecznej miał być rozwój prorodzinnych form opieki z równoczesnym uruchomieniem działań na rzecz pomocy rodzinie w rozwiązywaniu jej problemów (umieszczenie dziecka poza rodziną jest warunkowane jednoczesnym podjęciem pracy socjalnej na rzecz rodziny) oraz dostosowaniem form udzielanej pomocy do potrzeb rodziny. Z założenia interwencja w rodzinę powinna skutkować programem naprawczym i podjęciem takich form pomocy, które przyczynią się do odtworzenia naturalnej odpowiedzialności rodziny za dzieci. Rodzina będąca w potrzebie ma prawo oczekiwać, że zostanie jej udzielona pomoc i wsparcie w postaci: poradnictwa rodzinnego, terapii rodzinnej, pracy socjalnej.

Raport ma na celu przybliżenie jakości działań podejmowanych w latach 2008 - 2009 przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej na rzecz dziecka i rodziny na podstawie wyników przeprowadzonych kontroli i sprawozdawczości dostępnej Wydziałowi Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego

Zgodnie z opracowanym programem kontroli sprawdzono sposób realizacji zadań przez powiatowe centra pomocy rodzinie oraz działania podejmowane przez ośrodki pomocy społecznej na rzecz tworzenia i wdrażania programów pomocy dziecku i rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z innymi podmiotami.

Pomimo pozytywnej oceny większości zadań realizowanych przez 36 kontrolowanych jednostek z zakresu pomocy dziecku i rodzinie stwierdzono 92 nieprawidłowości lub uchybień. Wydano 97 zaleceń, tylko w jednej jednostce nie było takiej potrzeby.

Jak już podnoszono w Raporcie, jednostki nadmiernie skupiały się w swojej działalności na pomocy materialnej i nie podejmowały wysiłku, by działać na rzecz rodzin interdyscyplinarnie i systemowo. Zdarzały się jednak przykłady podejmowania skutecznych działań i rozwiązań, np. w powiecie legionowskim. Wszystkie jednostki odpisały na wystąpienia pokontrolne i zobowiązały się do podjęcia działań naprawczych.

W wyniku szczegółowej analizy zaleceń, przekazanych w wystąpieniach pokontrolnych kierownikom skontrolowanych jednostek, niezbędnym wydaje się podjęcie na poziomie powiatów działań mających na celu poszerzenie i zacieśnienie współpracy pomiędzy gminnymi i powiatowymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej oraz innymi podmiotami działającymi w ramach umacniania i rozwoju lokalnego systemu pomocy

dziecku i rodzinie. Punktem wyjścia do tego rodzaju współpracy winno być wspólne zdefiniowanie przez lokalne władze samorządowe (powiatowe i gminne) obszaru pomocy dziecku i rodzinie w kategorii dalekosiężnych i opłacalnych dla lokalnej społeczności projektów oraz wypracowanie działań koniecznych do rozwinięcia infrastruktury profilaktycznej.

W obecnym stanie prawnym autonomia poszczególnych jednostek organizacyjnych (powiatowego centrum pomocy rodzinie i ośrodków pomocy społecznej) jest chroniona w szczególny sposób. Jej skutkiem może być fragmentaryczność i niespójność działań w ramach lokalnej polityki społecznej, aczkolwiek obowiązujący stan prawny nie wyklucza rzetelnego dialogu i nawiązywania współpracy gminnych i powiatowych służb społecznych w środowisku lokalnym.

W porównaniu z rokiem 2008 w województwie mazowieckim spadła liczba rodzin zastępczych spokrewnionych, co można uznać za przejaw wywiązywania się powiatowych centrów pomocy rodzinie z obowiązku przedkładania sądom informacji o całokształcie sytuacji osobistej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i sytuacji ich rodzin naturalnych. Zadawalający jest również fakt w porównaniu z rokiem 2008 zwiększenia liczby zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych.

Można uznać, że na pozyskiwanie większej liczby kandydatów na przyszłych rodziców zastępczych ma wpływ również finansowe wspieranie działań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach programów dot. budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. W 2008 Wojewoda zaopiniował 52, natomiast w 2009 tylko 41 ofert jednostek samorządu terytorialnego w konkursie na finansowe wspieranie programów z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną. Warto wspomnieć, że w 2010 jednostki złożyły już 74 oferty na wyżej wymieniony konkurs.

W celu zwrócenia uwagi na stwierdzone w wyniku kontroli i nadzoru problemy organizowano spotkania i narady szkoleniowe ze wszystkimi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, w czasie których na bieżąco przedstawiano ustalenia i wnioski.

Najważniejsze ustalenia i wnioski prezentowane w Raporcie :

1. *brak poczucia odpowiedzialności za realizację funkcji kreatora polityki społecznej przez powiatowe centra pomocy rodzinie. Tylko nieliczne jednostki w swoich strategiach rozwiązywania problemów społecznych realizację zadań skorelowały z planami*

- i harmonogramem osiągnięcia właściwego poziomu standardów opieki i wychowania uwzględniając przy tym sporządzony bilans potrzeb.*
- 2. brak integralnego współdziałania wszystkich służb realizujących zadania pomocy dziecku i rodzinie. Powiatowe centra pomocy rodzinie i ośrodki pomocy społecznej nie współpracowały w wystarczający sposób z innymi podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z sądem,, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi (całodobowymi i wsparcia dziennego), placówkami działającymi w systemie oświaty, służbą zdrowia, policją i innymi podmiotami w tym organizacjami pozarządowymi*
 - 3. niewielka oferta specjalistycznej pomocy (brak placówek specjalistycznego poradnictwa, zatrudnionych w jednostkach specjalistów przygotowanych do pracy z rodziną, placówek wsparcia dziennego, ośrodków interwencji kryzysowej).*
 - 4. tylko nieliczne ośrodki pomocy społecznej w opracowanych gminnych systemach profilaktyki i opieki nad dzieckiem planowały zadania w zakresie współdziałania z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi.*
 - 5. gminne ośrodki pomocy społecznej skupiały się nadmiernie na pomocy finansowej zaniedbując pracę socjalną i inne niematerialne formy pomocy.*
 - 6. nie prowadzono zaplanowanej, celowej pracy socjalnej w rodzinach, co skutkuje brakiem działań nastawionych na profilaktykę i wsparcie rodzin dysfunkcyjnych. W indywidualnych planach pracy z rodziną, świadczenia pieniężne są jedynym elementem planu pomocy.*
 - 7. zbyt mało uwagi poświęcano pracy socjalnej z rodzinami przeżywającymi trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, a także z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. Pracownicy socjalni nie koordynowali całości działań wobec dziecka i jego rodziny.*

Analiza stwierdzonych w jednostkach nieprawidłowości w świetle nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej i opieki nad dzieckiem i rodziną budzi niepokój. Zwłaszcza niewykorzystywanie już istniejących instrumentów, które posiadają kierownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz władze gmin i powiatów, dających możliwość diagnozowania potrzeb mieszkańców znajdujących się trudnych sytuacjach życiowych.

Można mieć wątpliwości czy nowe rozwiązania zostaną wykorzystane efektywnie w praktyce. Uaktywnienie gminnych ośrodków pomocy społecznej oraz włączenie ich do planowania długo i krótkoterminowych działań w zakresie opieki nad dzieckiem i wsparcia rodziny na zasadach partnerstwa wydaje się działaniem niezbędnym, podobnie jak poprawa jakości działań adresowanych do osób i rodzin w ramach pracy socjalnej.

W obowiązujących już zmianach ustawy o pomocy społecznej z dnia 18 marca 2011r. wprowadzono obowiązek przygotowania przez gminę i powiat *oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej oraz opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych*. Również nowe regulacje w zakresie zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodkach pomocy społecznej i wprowadzenia norm dotyczących liczby rodzin przypadających na jednego pracownika, który prowadzi z nimi pracę socjalną zmierzają do wzmocnienia pracy socjalnej, która stanowi istotę aktywnej pomocy społecznej.

Akceptuję:

DYREKTOR
Wydziału Polityki Społecznej

Halina Lipke